

Η αλλοτρίωση της θήρας: η περίπτωση του «put & take» στις Ε.Κ.Π.

Χ.Κ. Σώκος και Π.Κ. Μπίρτσας

Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας & Θράκης, Εθνικής Αντίστασης 173, 551 34
Θεσσαλονίκη, e-mail: sokos@hunters.gr

Περίληψη

Στην Ελλάδα λειτουργούν Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές (Ε.Κ.Π.) στις οποίες απελευθερώνονται εκτρεφόμενα θηράματα και στη συνέχεια καταδιώκονται από επισκέπτες κυνηγούς. Η πρακτική αυτή ονομάζεται αγγλιστί «put and take» και εφαρμόζεται στην Ελλάδα τα τελευταία 30 έτη. Στο άρθρο αυτό εξετάζεται το «put and take» ως προς τις επιδράσεις του στον άνθρωπο και το φυσικό περιβάλλον. Βρέθηκε ότι το «put and take» είναι μια μορφή διείσδυσης του υπερκαταναλωτισμού στη θήρα. Το «put and take» προκαλεί επιπτώσεις, από τις οποίες κυριότερη είναι η εγκατάλειψη της ελληνικής θηρευτικής φιλοσοφίας. Το «put and take» δεν αποτελεί πρακτική διαφύλαξης της θήρας αλλά αλλοτρίωσής της.

Λέξεις κλειδιά: περιβαλλοντική και κυνηγετική ηθική, πολιτιστικές αξίες της θήρας, εκτροφή και απελευθέρωση θηραμάτων

1. Η αλλοτρίωση της σχέσης του ανθρώπου με τη φύση

Κατά το δεύτερο ήμισυ του 20^{ου} αιώνα εκδηλώθηκαν οι περισσότερες επιπτώσεις στη φύση από μια επικίνδυνη λογικοποίηση του πολιτισμού. Η λογικοποίηση αυτή υπερτόνισε τις τεχνολογικές κατακτήσεις του ανθρώπου, μετατόπισε τα ανθρώπινα οράματα, ιδιαίτερα των δυτικών κοινωνιών, στις περιοχές του καταναλωτισμού και του ευδαιμονισμού και τοποθέτησε σε δευτερεύουσα θέση τις μεταφυσικές, ανθρωπιστικές και συναισθηματικές αναζητήσεις του (Γιουλτσής 1997). Ο Μαντζαρίδης (1995) αναφέρει χαρακτηριστικά πως ο άνθρωπος απέκτησε αναρίθμητες πληροφορίες για τη φύση και τη χρηστική της αξία, ενώ ταυτόχρονα αποξενώθηκε από την ομορφιά και τη χάρη της.

Σύμφωνα με τον Μαντζαρίδη (1995) η προκαλούμενη οικολογική κρίση είναι πρωτίστως κρίση πνευματική και ηθική. Δεν οφείλεται σε ιστορικές συγκυρίες, ούτε στην επιστήμη ή την τεχνολογία. Οφείλεται στον άνθρωπο. Ο άνθρωπος είναι υπεύθυνος για την κακή χρήση των τεχνολογικών του επιτευγμάτων με σκοπό την ικανοποίηση του υπερκαταναλωτισμού. Η οικολογική κρίση συνδέεται με το σύνολο των προβλημάτων στην προσωπική και κοινωνική ζωή του ανθρώπου. Η αλλοτρίωση στην εργασία, στις διαπροσωπικές σχέσεις, στην πολιτική, στην επιστήμη κ.α. αλληλεξαρτώνται με την αλλοτρίωση στη σχέση του ανθρώπου με τη φύση. Το «καλόν λίαν» της δημιουργίας αλλοιώθηκε πρωτογενώς στον άνθρωπο και μέσω αυτού, ως φθορά και εξαχρείωση, πέρασε και σε ολόκληρη την κτίση.

2. Η αλλοτρίωση της θήρας

Η θήρα ως αρχέγονη δραστηριότητα ήταν από τις πρώτες που επηρεάστηκαν από την αλλοτρίωση. Η θήρα αλλοτριώνεται όταν μεταπίπτει σε υπερθήρευση και λαθροθήρα. Η θήρα αλλοτριώνεται και όταν δεν διεξάγεται κατά τον ενδεδειγμένο τρόπο. Μια σχετική περίπτωση αναφέρεται στον πραγματικό βομβαρδισμό του

σύγχρονου κυνηγού από την αφθονία των διαφόρων κυνηγετικών ειδών και γενικότερα από την τεχνολογία που έχει αναπτυχθεί στον τομέα αυτό.

Σύμφωνα με τον Leopold (1943) περισσότερα και ακριβότερα είδη κυνηγιού είναι καλά για τη βιομηχανία και αυξάνεται η οικονομική αξία της θήρας, τι γίνεται όμως με τις πολιτιστικές αξίες της θήρας; Τόσο ο ηθικός προσδιορισμός όσο και ο επιστημονικός διαχωρισμός για το πόσα και ποια πρέπει να είναι τα μέσα θήρευσης δεν είναι εύκολος. Οι κυνηγοί, και οι θηραματολόγοι ακόμα, αδυνατούν σε μερικές περιπτώσεις να αντιληφθούν ότι η θήρα είναι αρχέγονη και αταβιστική, η κύρια ίσως αξία της βρίσκεται στην αντίθεση της με τη σύγχρονη αστικοποιημένη και υπερκαταναλωτική κοινωνία. Ο «εκσυγχρονισμός» της λοιπόν, ομοιάζει να μεταφέρει τη βιομηχανία στα δάση και τις λίμνες. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα για την Ελλάδα είναι η χρήση βομβητή (μπίπερ) στο κυνήγι της μεκατάσας αντί για το παραδοσιακό κουδούνι στο σκύλο.

Η θήρα αλλοτριώνεται και κατά τη διαχείριση των θηραμάτων. Οι κυνηγοί ήταν η πρώτη μεγάλη κοινωνική ομάδα που διαπίστωσε, αλλά και αντέδρασε στην υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος. Εκτός όμως από τις προσπάθειες διατήρησης και αύξησης των άγριων πληθυσμών των θηραμάτων εφαρμόστηκε και μια διαφορετική λύση – η άμεση κάρπωση (αγγλιστί «put and take»). Ο σύγχρονος άνθρωπος – κυνηγός θεωρώντας ότι δεν είναι αρκετό το «...εργάζεσθαι αυτόν και φυλάσσειν αυτόν...» (Γένεση β15) της Παλαιάς Διαθήκης, βασίζεται στην τεχνολογία του και «φτιάχνει» αυτός θήραμα με την εκτροφή. Πόσο το κατάφερε άραγε; Είναι πραγματικά ανάγκη ή αποτελεί μια μορφή διείσδυσης του υπερκαταναλωτισμού στη θήρα και ένα ακόμα παράγωγο της ανθρωπολογικής κρίσεως; Μια προσπάθεια επίλυσης της προβληματικής αυτής επιχειρείται στη συνέχεια.

3. Τι είναι το «put and take» και ποια η σχέση του με τη θήρα

Το «put and take» συνίσταται από τις λέξεις τοποθετώ (put) το ζώο και το παίρνω (take). Στο «put and take» τα εκτρεφόμενα ζώα απελευθερώνονται με διάφορες τεχνικές από λίγες εβδομάδες μέχρι και μία ημέρα πριν τη διεξαγωγή της καταδίωξής τους. Η πρακτική αυτή αναπτύχθηκε στη Βρετανία κατά τους Βικτωριανούς χρόνους (19^ο αιώνα, ακμή της βρετανικής αυτοκρατορίας) για την ικανοποίηση των επιθυμιών των ευγενών στο κυνήγι του φασιανού με τη μέθοδο της παγάνας (Hill and Robertson 1988). Στις ΗΠΑ το «put and take» εφαρμόζεται λιγότερο από την Ευρώπη και αποκαλείται από μερικούς «canned hunting» που σημαίνει κονσερβοποιημένη θήρα. Μια ελληνική απόδοση της πρακτικής θα μπορούσε να είναι “άμεση κάρπωση”, δίνοντας έμφαση στο σύντομο χρονικό διάστημα που πρέπει να καταδιωχθούν τα ζώα μετά την απελευθέρωση.

Το «put and take» δεν είναι ορθό να ενταχθεί στη δραστηριότητα της θήρας διότι το αντικείμενο δεν είναι άγρια αλλά εκτρεφόμενα ζώα. Το «put and take» όμως δεν πρέπει ίσως να ενταχθεί ούτε στην κτηνοτροφία αφού ο κύριος σκοπός του δεν είναι η παραγωγή κρέατος. Το «put and take» είναι κάτι αλλότριο ως προς τις αρχέγονες δραστηριότητες του ανθρώπου, και πρέπει να χαρακτηριστεί μάλλον ως «υβρίδιο» μεταξύ της θήρας και της κτηνοτροφίας.

4. Οι επιδράσεις του «put and take» στον άνθρωπο και τη φύση

Το γεγονός ότι η πρακτική του «put and take» πραγματοποιείται με εκτρεφόμενα ζώα προκαλεί τις εξής επιπτώσεις:

- 1) **Τα πτηνά πρέπει να καρπωθούν μέσα σε λίγες ημέρες μετά την απελευθέρωση**, διότι λίγα έως ελάχιστα θα επιβιώσουν για μεγάλο χρονικό

διάστημα. Αυτό έχει αποδειχθεί σε δεκάδες έρευνες. Ενδεικτικά, ο Burger (1964) βρήκε πως από τους 5.441 τεχνητά εκτρεφόμενους φασιανούς που απελευθερώθηκαν, οι κυνηγοί καρπώθηκαν το 50% των πτηνών, εκ των οποίων το 80% καρπώθηκε μέσα στην πρώτη εβδομάδα μετά την απελευθέρωση και το 92% μέσα σε τρεις εβδομάδες. Σύμφωνα με τον ίδιο, το υπόλοιπο 50% των πτηνών θανατώθηκε κυρίως από τους άρπαγες. Σε αντίστοιχη έρευνα για την πεδινή πέρδικα οι Thompson et al. (1992) αναφέρουν πως καρπώθηκε το 54-67,8% των πτηνών, εκ των οποίων το 72,6-84,7% μέσα στην πρώτη εβδομάδα μετά την απελευθέρωση.

- 2) Το «put and take» πρέπει να εφαρμόζεται σε ελεγχόμενες κυνηγετικές περιοχές (Ε.Κ.Π.) διότι ο κυνηγός που θα βρεθεί στην περιοχή της απελευθέρωσης, σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την απελευθέρωση, θα καρπωθεί και τα ζώα. Επομένως, για να είναι δίκαιο το σύστημα, αυτός ο κυνηγός θα πρέπει να επωμιστεί και το κόστος. Συνήθως το «put and take» εφαρμόζεται σε Ε.Κ.Π. με εξαίρεση να αποτελούν η Ελλάδα, η Κύπρος και μερικές πολιτείες των ΗΠΑ.
- 3) **Η μικρή ευχαρίστηση των συμμετεχόντων στο «put and take».** Σύμφωνα με την ανθρωπολόγο Dahles (1993), στη θήρα δεν είναι η «τσάντα» (κυνηγετική κάρπωση) που έχει σημασία, αλλά, ο τρόπος με τον οποίο αποκτήθηκε. Τους κυνηγούς δεν τους ελκύει η θανάτωση, αλλά η προσπάθεια που καταβάλλεται κατά τη διαδικασία της θήρας. Ευχαρίστηση αντλείται επίσης από το μυστήριο που δημιουργεί το απρόβλεπτο για τα είδη των θηραμάτων και τους αριθμούς που θα συναντηθούν στον κυνηγότοπο, όπως και για την έκβαση της κυνηγετικής προσπάθειας.

Στο «put and take» περιορίζονται σε μεγάλο βαθμό τα ανωτέρω, αφού οι θέσεις απελευθέρωσης, οι αριθμοί και το είδος των απελευθερωμένων ζώων είναι γνωστά και το αποτέλεσμα της καταδίωξής τους προβλέψιμο. Σε σχετικές έρευνες που πραγματοποιήθηκαν στις ΗΠΑ βρέθηκε πως η ευχαρίστηση των συμμετεχόντων στο «put and take» ήταν μικρή (Ratti and Workman 1976, Byers and Burger 1979). Το «put and take» έχει κατακριθεί επειδή προσφέρει λιγότερη άθληση σε σχέση με τη θήρα (Leedy and Hicks 1945, Allen 1956 από Krauss et al. 1987), ενώ για άλλους το «put and take» στερείται συγκινήσεων (Roseberry et al. 1987). Οι Csermely et al. (1983) χαρακτηρίζουν ως μη απαιτητικούς κυνηγούς τους συμμετέχοντες στην πρακτική του «put and take».
- 4) **Ο κίνδυνος για τον άνθρωπο να καταναλώσει, μέσω του κρέατος των ζώων, τις επικίνδυνες ουσίες των κτηνιατρικών φαρμάκων.** Για τον λόγο αυτό, πρόσφατα απαγορεύτηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση η χορήγηση του Emtryl, ένα φάρμακο το οποίο χρησιμοποιούνταν ευρέως στην εκτροφή των φασιανών και περδίκων (Davis and Swan 2003).
- 5) **Η υποβάθμιση των πολιτιστικών αξιών της θήρας.** Η πολιτιστική αξία της θήρας έγκειται στην υπενθύμιση των παραδόσεων, στην υπενθύμιση της εξάρτησης του ανθρώπου από την τροφική αλυσίδα και στην ανάπτυξη της ηθικής μεταξύ του ανθρώπου και της φύσης (Leopold 1943). Το «put and take» αντίθετα: α) δεν εναρμονίζεται με τη θηρευτική φιλοσοφία και τις παραδόσεις – ιδιαίτερα των Ελλήνων (βλέπε Παράγραφο 6), β) δεν προωθεί την ηθική μεταξύ του ανθρώπου και της φύσης (Starling 1991) και γ) το θήραμα δεν είναι προϊόν της τροφικής αλυσίδας του κυνηγοτόπου, αλλά, προϊόν του εκτροφείου.
- 6) **Ο κίνδυνος μεταφοράς παρασίτων** στους άγριους πληθυσμούς του ίδιου ή άλλου είδους (Tompkins et al. 2000, Arroyo and Beja 2002).

- 7) **Η ανάγκη εφαρμογής εντατικού ελέγχου των πληθυσμών των αρπάγων**, κάτι το οποίο επιφέρει κόστος και ίσως, επιπτώσεις για το οικοσύστημα (Agyooy and Beja 2002).

Σύμφωνα με τα ανωτέρω ο άνθρωπος δεν κατάφερε να «κατασκευάσει» θήραμα με την εκτροφή. Εντούτοις, ο Greene (1970) αναφέρει πως το «put and take» θεωρείται από μερικούς ότι είναι τρόπος εκτόνωσης της θηρευτικής ζήτησης σε περιοχές πυκνοκατοικημένες και με μικρούς πληθυσμούς θηραμάτων. Ο Buechner (1950) αντίθετα, βρήκε ότι η αύξηση των άγριων πληθυσμών του κολινού έχει μικρότερο κόστος από την εφαρμογή του «put and take». Ο Οργανισμός Διατήρησης του Θηράματος (Game Conservancy), ο οποίος ασχολείται εδώ και δεκαετίες με το «put and take», υποστηρίζει πως όταν οι οικονομικοί και ανθρώπινοι πόροι είναι περιορισμένοι, τότε είναι προτιμότερο να επενδύονται στη διαχείριση των ενδιατημάτων και όχι στο «put and take» (Game Conservancy 1994). Οι Baumgartner (1944) και Buechner (1950) αναφέρουν ότι το κόστος για κάθε απελευθερωμένο κολινό που καρπώνεται είναι υψηλό λόγω της μικρής επιβίωσης των πτηνών μετά την απελευθέρωση. Οι Diefenbach et al. (2000) βρήκαν ότι το κόστος αυτό για τον φασιανό στην Πενσυλβανία κυμαίνεται από 22,63 έως 90,74 δολάρια. Το αντίστοιχο κόστος στις ιδιωτικές κυνηγετικές περιοχές της Βρετανίας είναι 18 – 33 λίρες, ενώ η αξία του φασιανού τη στιγμή της απελευθέρωσης είναι 2,5 λίρες (Robinson 2000).

Πληρώνοντας τα χρήματα αυτά, οι συμμετέχοντες στο «put and take» απεμπολούν την ιδιότητα του χρήστη και διαχειριστή της φύσης διότι μειώνονται οι επενδύσεις στα διαχειριστικά μέτρα για τους άγριους πληθυσμούς (Buechner 1950, Robertson and Dowell 1990). Η διαχείριση των άγριων πληθυσμών έγκειται, κατά ένα μεγάλο βαθμό, στη βελτίωση του ενδιατηματος (σπορές, φυτεύσεις, ποτίστρες κλπ.) η οποία έχει πολλαπλά περιβαλλοντικά οφέλη και αναδεικνύει τον κυνηγό σε αρωγό της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος. Χαρακτηριστικό είναι πως οι κυνηγοί του Οχάιο, οι οποίοι υποστήριζαν ότι οι απελευθερώσεις εκτρεφόμενων θηραμάτων αποτελούν τη λύση για την ικανοποίηση των θηρευτικών αναγκών, δεν είχαν διαβάσει βιβλία σχετικά με την άγρια πανίδα, δεν ήταν μέλη περιβαλλοντικών οργανώσεων και επιθυμούσαν να θηρεύουν όσο το δυνατόν περισσότερα θηράματα ανά έξοδο (Peterle 1967).

Η χροιά των υλικών επιδιώξεων προσδίδεται έντονα από το «put and take» με αποτέλεσμα να μην προωθείται η ηθική μεταξύ του ανθρώπου και της φύσης. Σε ένα τυπικό «put and take» στις ιδιωτικές κυνηγετικές περιοχές της Βρετανίας, συμμετέχουν τρεις έως δέκα πελάτες οι οποίοι καρπώνονται συνολικά 150 έως 350 εκτρεφόμενους φασιανούς και ο καθένας πληρώνει 370 – 1428 λίρες. Ο πελάτης δηλαδή, καρπώνεται σε μία μόνο εξόρμηση τουλάχιστον 15 με 35 φασιανούς περιμένοντας να περάσουν από το καρτέρι του (Robinson 2000). Αυτό φυσικά δεν πρόκειται για αειφορική εκμετάλλευση θηραμάτων, μάλλον θυμίζει τον πελάτη του σούπερ μάρκετ ο οποίος παρασυρόμενος γεμίζει το καροτσάκι με προϊόντα τα οποία δεν χρειάζεται. Ο Ιπποκράτης (460-377 π.Χ.) έλεγε: «παν το πολύ, τη φύση πολέμιον». Συμπερασματικά, το «put and take» μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια μορφή διείσδυσης του υπερκαταναλωτισμού στη θήρα.

5. Το «put and take» στην Ελλάδα

Η Δασική Υπηρεσία και μερικοί αρθρογράφοι του κυνηγετικού τύπου επηρεάστηκαν από την ευρεία εφαρμογή της τεχνητής εκτροφής και του «put and

take» στο εξωτερικό (βλέπε Μπασουράκος 1962, Ωρίων 1969, Σταματόπουλος 1969, Μπασουράκος 1970). Συνέπεια αυτού ήταν από το 1956 να ιδρυθούν κρατικά εκτροφεία και να αρχίσει η απελευθέρωση περδικών τσούκαρ και υβριδίων φασιανού. Η τεχνητή εκτροφή και απελευθέρωση αποτέλεσε ένα από τα κύρια φιλοθηραματικά έργα μαζί με τον έλεγχο των πληθυσμών των αρπάγων και τη θηροφύλαξη. Το 1970 για παράδειγμα, τα έξοδα του Υπ. Γεωργίας για τη θήρα ήταν 53.378.500 δρχ., συγκεκριμένα δαπανήθηκαν 14.155.000 δρχ. για τη θηροφυλακή, 18.486.000 δρχ. για τη θανάτωση των αρπάγων, 20.044.500 δρχ. για τα εκτροφεία θηραμάτων και 693.000 δρχ. για λοιπά έξοδα. Εντούτοις, τα αποτελέσματα δεν ήταν τα επιδιωκόμενα.

Ο Κοζύρης (πρόεδρος της τότε Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Βόρειας Ελλάδας) αναφέρει το 1971: «από όσα διαβάζω λειτουργούν σήμερα 12 τεχνητά εκτροφεία του κράτους εις την χώραν, χωρίς κανένα, τουλάχιστον μέχρι σήμερα, ουσιαστικόν αποτέλεσμα.. Τα τεχνητώς αναπαραγόμενα θηράματα, μόνον δια κυνήγια τύπου Σπετσοπούλας δύνανται να χρησιμοποιηθούν και ουχί δι' ελευθέραν ορθόδοξον θήραν». Το κυνήγι τύπου Σπετσοπούλας, το οποίο δεν είναι ορθόδοξη θήρα, πρόκειται για το «put and take». Στο ιδιωτικό νησί Σπετσοπούλα εφαρμόστηκε πιθανόν για πρώτη φορά στην Ελλάδα η πρακτική του «put and take».

Ο Κοζύρης συνδέει από τότε το «put and take» με την τεχνητή εκτροφή. Αναφέρει δηλαδή ότι τα ορνιθόμορφα που εκτρέφονται τεχνητά (επωαστικές μηχανές και θερμομητέρες) πρέπει να απελευθερώνονται μόνο για την εφαρμογή του «put and take» και όχι για την αύξηση ή εγκατάσταση πληθυσμών, κάτι που η επιστήμη το έχει αποδείξει τις τελευταίες δεκαετίες (π.χ. Sexson and Norman 1972, Roseberry et al. 1987, Brittas et al. 1992, Slaugh et al. 1992).

Οι υποστηρικτές της τεχνητής εκτροφής και του «put and take» κατάλαβαν πως μόνο υπό το καθεστώς των Ελεγχόμενων Κυνηγετικών Περιοχών (Ε.Κ.Π.) μπορούν να έχουν τα επιθυμητά αποτελέσματα (βλέπε Μπασουράκος 1962, Σταματόπουλος 1969, Μπασουράκος 1970). Την 25^η Αυγούστου του 1973 έγιναν τα εγκαίνια της πρώτης Ε.Κ.Π. στον Κόζιακα του Ν. Τρικάλων. Από τότε ιδρύθηκαν εννέα ακόμα δημόσιες Ε.Κ.Π. και δύο ιδιωτικές.

Στις περιοχές αυτές εφαρμόζεται το «put and take», το οποίο συνδυάζεται με την κυνηγετική μέθοδο της αναζήτησης και όχι της παγάνας. Αυτό έχει ως επίπτωση να εκδηλώνεται έντονα η ακατάλληλη συμπεριφορά των εκτρεφόμενων πτηνών. Ο Λάζαρης (2003) για παράδειγμα, μετά από επίσκεψη σε Ε.Κ.Π της Ελλάδας το 2003, έγραψε χαρακτηριστικά: «...πήγαμε στην περιοχή... όπου μας είχαν υποδείξει να κυνηγήσουμε, εκεί αντικρίσαμε φασιανούς και πέρδικες τόσο ήμερους που δεν προλαβαίναμε να τουφεκίσουμε γιατί τους έπιαναν τα σκυλιά μας».

6. Οι ιδιαίτερες επιπτώσεις του «put and take» στην Ελλάδα

Το αρχαιοελληνικό πνεύμα τίμησε ιδιαίτερα τη θήρα με την τοποθέτηση του ιδεαλισμού πάνω από τον υλισμό. Σύμφωνα με τους αρχαίους Έλληνες τα κυνήγια και τα σκυλιά είναι δημιουργήματα των θεών. Ο Ξενοφώντας (430-354 π.Χ.) στο έργο του «Κυνηγετικός» αναδεικνύει τη θήρα σε άριστο μέσο διαπαιδαγώγησης των νέων. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι μυθικοί ήρωες όπως ο Οδυσσέας, ο Θησέας κ.α. απέκτησαν μεγάλη υπεροχή μαθητεύοντας σχετικά με τα κυνήγια και την υπόλοιπη παιδεία κοντά στον Χείρωνα Κένταυρο. Η ιδιαίτερη αξία της θήρας έγκειται στη δυσκολία και στην επικινδυνότητά της. Μέσω της θήρας εξετάζονται και χαλυβδώνονται οι ψυχικές, πνευματικές και σωματικές ικανότητες. Χαρακτηριστική είναι η αναφορά του Αθήναιου (2^{ος}-3^{ος} αιώνας μ.Χ.), σύμφωνα με τον οποίο οι

Μακεδόνες απέκλειαν από τα κοινά γεύματα εκείνους που δεν είχαν θηρεύσει αρσενικό αγριόχοιρο.

Η ίδια φιλοσοφία για τη θήρα συνεχίζεται και τις επόμενες χιλιετίες. Στην υποδουλωμένη Ελλάδα η θήρα παραμένει αναφαίρετο δικαίωμα και αναδεικνύεται σε σύμβολο ελευθερίας. Κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας, οι κλέφτες και αρματολοί εξασκούν τη θήρα όχι μόνο ως μέσο επιβίωσης, αλλά και ως δοκιμασία για την ανάδειξη των πρωτοπαλίκων (Καμπόλης 1991).

Η ενδελεχής μελέτη των καταβολών της ελληνικής θήρας δεν είναι του παρόντος. Από τα ανωτέρω όμως σκιαγραφείται μια συγκεκριμένη φιλοσοφία σύμφωνα με την οποία η θήρα είναι σημαντική για τους Έλληνες επειδή αποτελεί μέσο διαπαιδαγώγησης, δοκιμής ικανοτήτων και σύμβολο ελευθερίας.

Στη σύγχρονη Ελλάδα στοιχεία της ελληνικής θηρευτικής φιλοσοφίας διατυπώθηκαν από τους συνέδρους του 1^{ου} Πανελληνίου Κυνηγετικού Συνεδρίου το 1932. Η φιλοσοφία αυτή φαίνεται να επηρέασε και τη διαμόρφωση του θηρευτικού συστήματος που υπάρχει μέχρι και σήμερα στη χώρα. Το σύστημα αυτό, είναι το περισσότερο φιλελεύθερο στην Ευρώπη και ίσως παγκοσμίως και ονομάζεται από πολλούς ελεύθερο παραδοσιακό κυνήγι.

Μειονέκτημα του συστήματος είναι η περιορισμένη εφαρμογή μέτρων για τη διατήρηση και αύξηση των πληθυσμών των θηραμάτων. Αρκετοί υποστηρίζουν ότι η υπερθήρευση και η λαθροθήρα, σε συνδυασμό με την καταστροφή των ενδιαιτημάτων, οδήγησαν στη μείωση των θηραμάτων (π.χ. Μπασουράκος 1962, Παπαγεωργίου 1990).

Στην αντιμετώπιση του προβλήματος θεωρήθηκε πως θα βοηθήσει το «put and take» στις Ε.Κ.Π.. Κάτι τέτοιο όμως δεν φαίνεται να έγινε μετά από 30 έτη εφαρμογής. Αντίθετα, μπορεί να υποστηριχθεί ότι το «put and take» επιδείνωσε την κατάσταση αποτελώντας την αιτία και σε μερικές περιπτώσεις την αφορμή για την εξάντληση μεγάλου μέρους των προσπαθειών για τη διατήρηση της θήρας και των θηραμάτων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περιορισμένη χρηματοδότηση και προώθηση δράσεων για τη διατήρηση και αύξηση των πληθυσμών του κολχικού φασιανού (*Phasianus colchicus colchicus*), ενώ από την άλλη δαπανώνται σημαντικά ποσά για την εφαρμογή του «put and take» με υβρίδια φασιανού στις Ε.Κ.Π.. Επιπλέον, οι Ε.Κ.Π. αποτελούν κρατικοδίαιτες παθητικές επιχειρήσεις (Παπαγεωργίου 1996) με αποτέλεσμα να δεσμεύουν οικονομικούς πόρους, κυνηγοτόπους και ανθρώπινο δυναμικό, αλλά και κυρίως να «μολύνουν» τη φιλοσοφία που διέπει την ελληνική θήρα εδώ και χιλιετίες.

7. Αντιμετώπιση του προβλήματος

Σε επίπεδο κυνηγού και διαχειριστή

Ο Τζων Κένεντυ υποστήριζε πως η πρόοδος ενός έθνους δεν μπορεί να είναι ταχύτερη από την πρόοδό του στην εκπαίδευση. Η γνώση, σαν αφετηρία για την ανάπτυξη της περιβαλλοντικής και κυνηγετικής ηθικής θα οδηγήσει αναμφίβολα στον προβληματισμό του πολίτη - κυνηγού και την ευαισθητοποίηση του για τη διατήρηση της άγριας πανίδας και της θήρας. Σύμφωνα με τον Καραμέρη (1997) η περιβαλλοντική ηθική πρέπει να διέπεται από τις αρχές του σεβασμού στη φύση, του ορθολογισμού και της ολιγάρκειας. Στα πλαίσια της κυνηγετικής εκπαίδευσης ο Έλληνας κυνηγός πρέπει να μάθει να «γεύεται» τα οφέλη της ελληνικής θήρας. Πρέπει να εννοήσει ότι η θήρευση ενός άγριου κολχικού φασιανού έχει περισσότερα οφέλη από τη θανάτωση 15 εκτρεφόμενων υβριδίων φασιανού στις Ε.Κ.Π..

Οι αρμόδιοι φορείς είναι ανάγκη να προωθήσουν προγράμματα εκπαίδευσης και ενημέρωσης. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση μαθητών ηλικίας 10-12 ετών κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική διότι στην ηλικία αυτή τα παιδιά διαμορφώνουν άποψη για τη θήρα και αναπτύσσεται το ενδιαφέρον τους για την άγρια πανίδα (DiCamillo and Schaefer 2000). Το επόμενο στάδιο βρίσκεται στην εκπαίδευση των νέων κυνηγών. Σύμφωνα με τον Holsman (2000) η περίοδος στην οποία ο κυνηγός βγάζει για πρώτη φορά άδεια κυνηγιού είναι η καταλληλότερη για να αναπτυχθεί η κυνηγετική ηθική. Απαραίτητη επίσης είναι η ειδική εκπαίδευση των επιστημόνων που ασχολούνται με τη διαχείριση της θήρας.

Σε θεσμικό επίπεδο

Η κατάρτιση μιας ολοκληρωμένης εθνικής στρατηγικής είναι αναγκαία προϋπόθεση για τη διατήρηση της ελληνικής θήρας και των θηραμάτων. Σύμφωνα με τη στρατηγική αυτή το «put and take» και η τεχνητή εκτροφή (η οποία μόνο για την τροφοδότηση του «put and take» δικαιολογείται) δεν ενδείκνυται να αποτελέσουν αντικείμενο δημοσίων δαπανών.

Alienation of hunting: the case of “put and take” in shooting preserves

C. K. Sokos and P. K. Birtsas

Hunting Federation of Macedonia & Thrace, Ethnikis Antistasis 173, 551 34
Thessaloniki

e-mail: sokos@hunters.gr

Summary

In Hellas there are shooting preserves where are released reared gamebirds and then are pursued by visitor hunters. This practice is named in english language "put and take" and is applied in Hellas the last 30 years. In this article it is examined the effects of "put and take" in the human and the natural environment. It was found that "put and take" is a form of over-consumerism in the hunting. "Put and take" causes sequences, from which the most important is the abandonment of hellenic hunting philosophy. "Put and take" does not constitute practice for the keeping but for the alienation of hunting.

Key-words: environmental and hunting ethics, hunting culture values, rearing and releasing of gamebirds

Βιβλιογραφία

- Arroyo, B. and P. Beja. 2002. Reconciling gamebird hunting and biodiversity. Impact of hunting management practices on biodiversity. www.uclm.es/irec/Reghab/inicio.html
- Baumgartner, F. M. 1944. Dispersal and survival of game farm bobwhite quail in Northcentral Oklahoma. *J. Wildl. Manage.* 8(2): 112-118.
- Brittas, R., V. Marcstrom, R. E. Kenward and M. Karlbom. 1992. Survival and breeding success of reared and wild ring-necked pheasants. *J. Wildl. Manage.* 56(2): 368-376.
- Buechner, H. K. 1950. An evaluation of restocking with pen-reared bobwhite. *J. Wildl. Manage.* 14 (4): 363-377.
- Burger, G. V. 1964. Survival of ring-necked pheasants released on a Wisconsin shooting preserve. *J. Wildl. Manage.* 28: 711-721.
- Byers, S. M. and G. V. Burger. 1979. Evaluation of three partridge species for put and take hunting. *Wildl. Soc. Bull.* 7(1): 17-20.

- Csermely, D., D. Mainardi and S. Spano. 1983. Escape-reaction of captive young red-legged partridges (*Alectoris rufa*) reared with or without visual contact with man. *Appl. Anim. Ethol.* 11: 177-182.
- Dahles, H. 1993. Game killing and killing games: an anthropologist looking at hunting in a modern society. *Society & Animals*: <http://www.psyeta.org/sa/sa1.2/dahles.html>
- Davis, C. and M. Swan. 2003. Modern game rearing. <http://www.gct.org.uk/research/gamebirdwelfare/emtrylguide.pdf>
- DiCamillo, J. A. and J. M. Schaefer. 2000. Internet program impacts youth interest in hunting. *Wildl. Soc. Bull.* 28(4):1077-1085.
- Diefenbach, D. R., C. F. Rienger and T. S. Hardisky. 2000. Harvest and reporting rates of game-farm ring-necked pheasants. *Wildl. Soc. Bull.* 28(4): 1050-1059.
- Game Conservancy 1994. *Gamebird Rearing*. Game Conservancy Limited. UK 127 pp.
- Greene, J. C. 1970. Characteristics of some Michigan shooting preserve users. *J. Wildl. Manage.* 34(4): 813-817.
- Hill, D. and P. Robertson 1988. *The pheasant: ecology, management and conservation*. London Blackwell Scientific Publications Professional Books.
- Holsman, R. H. 2000. Goodwill hunting? Exploring the role of hunters as ecosystem stewards. *Wildl. Soc. Bull.* 28(4):808-816.
- Krauss, G. D., H. B. Graves and S. M. Zervanos. 1987. Survival of wild and game-farm cock pheasants released in Pennsylvania. *J. Wildl. Manage.* 51 (3): 555-559.
- Leopold, A. 1943. Wildlife in American Culture. *J. Wildl. Manage.* 7(1):1-6.
- Peterle, T. J. 1967. Characteristics of some Ohio hunters. *J. Wildl. Manage.* 31(2): 375-389.
- Ratti, J. T. and G. W. Workman. 1976. Hunter characteristics and attitudes relating to Utah shooting preserves. *Wildl. Soc. Bull.* 4(1): 21-25.
- Robinson, P. 2000. Pheasant shooting in Britain: the sport and the industry in the 21st century. <http://www.animalaid.org.uk/images/pdf/kfps.pdf>
- Robertson, P. A and S. D. Dowell. 1990. The effects of hand-rearing on wild gamebird population. In: *The future of wild Galliforms in the Netherlands*, J.T. Lumeij and Y.R. Hooogeveen, eds. The Hague: 158-171.
- Roseberry, J. L., D. L. Ellsworth and W. D. Klimstra. 1987. Comparative post-release behaviour and survival of wild, semi-wild, and game farm bobwhites. *Wildl. Soc. Bull.* 15: 449-455.
- Sexson, K. J. and J. A. Norman. 1972. Impact on base population density and hunter performance of stocking with pen-raised bobwhite. *Proceedings of National Bobwhite Quail Symposium* 1:32-40.
- Slaugh, B. T., J. T. Flinders, J. A. Roberson and N. P. Johnston. 1992. Effect on rearing method on chukar survival. *Great Basin Naturalist* 52(1): 25-28.
- Starling, A. E. 1991. Captive breeding and release. *Ornis Scandinavica* 22(3): 255-257.
- Thompson, J. D., G. V. Burger, B. Semel and C. Ganshirt. 1992. Evaluation of the productivity of two strains of gray partridge. *Poultry Sci.* 71:1400-1402.
- Tompkins, D. M., R. A. H. Draycott and P. J. Hudson. 2000. Field evidence for apparent competition mediated via the shared parasites of two gamebird species. *Ecology Letters* 3: 10-14.
- Γιουλτσή, Β. 1997. Κοινωνικές συνέπειες της κοινωνικής αναστροφής. Σελ. 49-63 στα Πρακτικά Διατμηματικού Συμποσίου του Α.Π.Θ.: Ορθοδοξία και Φυσικό Περιβάλλον. 3-4/4/1997.
- Καμπόλης, Β. 1991. Κυνηγετικός εξάντας. Αθήνα. 126 σελ..
- Καραμέρη, Α. Κ. 1997. Περιβαλλοντική ηθική: Η αρμονία στη σχέση άνθρωπος-περιβάλλον. Σελ. 189-201 στα Πρακτικά Διατμηματικού Συμποσίου του Α.Π.Θ.: Ορθοδοξία και Φυσικό Περιβάλλον. 3-4/4/1997.
- Κοζύρης, Μ. 1971. Δια την προστασία και ανάπτυξη του ενδημικού θηράματος. *Κυνηγεσία και Κυνοφιλία* 125: 248-249.

- Λάζαρης, Ι. 2003. Σχετικά με το κυνήγι στην Ε.Κ.Π. Παρνασσίδας. Κυνηγεσία και Κυνοφιλία 500: 199.
- Μαντζαρίδης, Γ. Ι. 1995. Χριστιανική ηθική. Εκδ. Πουρναρά, Θεσ/νίκη.
- Μπασουράκος, Σ. 1962. Ανάγκη δημιουργίας Κυνηγετικών Δρυμών. Κυνηγεσία και Κυνοφιλία (επαναδημοσίευση 1973, τεύχ. 151:494-496).
- Μπασουράκος, Σ. 1970. Κυνηγετικοί Δρυμοί: σκοπός και οφέλη. Κυνηγεσία και Κυνοφιλία 119:613-621.
- Παπαγεωργίου, Ν. Κ. 1990. Βιολογία άγριας πανίδας. University Studio Press, Θεσσαλονίκη. 360 σελ..
- Παπαγεωργίου, Ν. Κ. 1996. Εκτροφή Θηραμάτων. University Studio Press, Θεσσαλονίκη. 242 σελ..
- Σταματόπουλος, Μ. 1969. Πως θα αυξήσωμεν το θήραμα εις την χώρα μας. Κυνηγεσία και Κυνοφιλία 108: 631-635.
- Ωρίων 1969. Ο αμερικανικός φασιανός. Κυνηγεσία και Κυνοφιλία 100:171-174.